

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

26 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:
președinte
judecători

CATAN Liliana
GUZUN Ion
BOICO Victor

examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat de avocatul Covdii Alexandru în numele inculpatului, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului judiciar penal al Curții de Apel Bălți din 31 ianuarie 2018, în cauza penală privindu-l pe

SCUTELNIC Artur XXXXX, *născut la XXXXX,*
originar și domiciliat în XXXXX.

Termenul de examinare a cauzei:

Prima instanță: 04.04.2017 – 13.07.2017;

Instanța de apel: 08.09.2017 – 31.01.2018;

Instanța de recurs: 14.12.2018 – 26.12.2018.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătorei Drochia, sediul central din 03 iulie 2017, Scutelnic A. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 189 alin. (3) lit. e) Cod penal la 8 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis și la amendă în mărime de 2000 unități convenționale, ceea ce constituie 40000 lei.

La fel, prin aceiași sentință și în baza aceleiași norme penale a fost condamnat și inculpatul Baran L. în privința căruia cauza a fost deja judecată în procedura recursului ordinar.

2. Pentru a pronunța sentința, prima instanță, *in fapt*, a constatat că Scutelnic A. și Baran L., având înțelegere prealabilă și acționând din interes material, au întocmit un plan criminal privind dobândirea prin șantaj a mijloacelor bănești de la Profir M. și Statnic N., fapt pentru care în ziua de 13 februarie 2016, în jurul orei 11.00, aflându-se la vulcanizarea din str. Sorocii, or. Drochia, sub pretextul inventat privind agresarea anterioară de către ei a lui Brumă M. în seara de 12 februarie 2016, i-au amenințat cu violența și cu moartea pe Profir M. și Statnic N., cerându-le transmiterea mijloacelor bănești, primului în sumă de 600 euro, iar celui de-al doilea 150 euro, amenințări pe care aceștia le-au perceput drept reale. Astfel, temându-se de realizarea lor, la 13 februarie 2016, Profir M. i-a transmis lui

Scutelnic A. 2500 lei, iar la 20 februarie 2016, prin intermediul unui angajat de la vulcanizarea nominalizată, încă 500 lei.

Scutelnic A. în continuarea activității criminale, prin contactarea telefonică repetată a lui Statnic N. și în cadrul întâlnirilor avute cu el, prin amenințarea aplicării violenței și cu moartea, l-a determinat să-i transmită mijloacele bănești solicitate, cerându-i în ziua de 27 februarie 2016, în jurul orelor 11.00, prin aplicarea loviturii cu pumnul în regiunea pieptului și cauzarea de dureri fizice, transmiterea banilor în sumă de 100 euro, urmată de reținerea lui în flagrant după primirea sumei extorcate de 2 300 lei.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, instanța a reținut că, *în drept*, faptele inculpatului întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 189 alin. (3) lit. e) Cod penal, șantajul *adică cererea de a transmite bunurile proprietarului, cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viață și sănătate, prin amenințarea cu moartea, săvârșită de două persoane, urmate de dobândirea bunurilor cerute.*

3. Legalitatea și temeinicia sentinței de condamnare în termenul și modul prevăzut de art. 401-402 Cod de procedură penală, a fost contestată cu apeluri de către avocata Gavajuc S. în numele inculpatului Scutelnic A. și de apărătorii celuilalt inculpat Baran L., Tudorica A. și Dulgher D., care nu vor fi descrise în continuare, deoarece în privința ultimului cauza a fost deja judecată în procedura recursului ordinar.

Apelanta a solicitat casarea sentinței și dispunerea achitării în privința lui Scutelnic A., din motiv că în acțiunile acestuia nu se întrunesc elementele infracțiunii incriminate prin rechizitoriu, lipsind intenția directă de comitere a infracțiunii de șantaj și scopul de profit.

În instanța de apel, interesele inculpatului Scutelnic A. au fost reprezentate de avocatul Darii VI.

4. Prin decizia Colegiului judiciar penal al Curții de Apel Bălți din 31 ianuarie 2018, pronunțată integral la 21 februarie 2018, au fost respinse, ca nefondate, apelurile declarate de avocata Gavajuc S. în numele inculpatului Scutelnic A. și cele declarate de avocații Tudorica A. și Dulgher D. în numele inculpatului Baran L., cu menținerea în vigoare a sentinței de condamnare în privința ambilor inculpați.

5. În partea descriptivă a deciziei, instanța de apel a consemnat că instanța de fond a stabilit corect starea de fapt și de drept ce corespunde probelor din dosar, just încadrând acțiunile inculpaților în baza dispozițiilor din art. 189 alin. (3) lit. e) Cod penal.

Totodată, instanța de apel, verificând probatoriu administrat și anume: declarațiile părților vătămate Profir M. și Statnic N., a martorilor Obadă C., Lazu S., Rusu I., Boghean V., Bruma Ig., Bruma L., Vatamaniuc I., cât și probele scrise - plângerile lui Profir M. și Statnic N. din 23.02.2016, prin care aceștia au solicitat tragerea la răspundere penală a lui Baran L. și Scutelnic A., procesele-verbale de ridicare de la Profir M. a unui bilet de amanet, de ridicare și cercetare de la Statnic N. a unui CD-R de model „Omega” și anume, a unui fișier audio a discuției interceptate dintre Statnic N. și Scutelnic A., de cercetare și transmitere a bancnotei de 100 euro pretinse, rezultatele consemnate în procesul-verbal privind efectuarea măsurii speciale de investigații - interceptarea și înregistrarea comunicărilor telefonice ale abonaților Statnic N. și Scutelnic A., raportul de expertiză

tehnicocriminalistică nr. 34/12/1-R-1350 din 24.03.2016, pe care le-a apreciat conform prevederilor din art. 101 Cod de procedură penală, a conchis că Scutelnic A. a săvârșit infracțiunea incriminată prin actul de sesizare a instanței, întrucât din probele administrate s-a dovedit cu certitudine că prin acțiunile acestuia s-a realizat și latura obiectivă, și cea subiectivă a infracțiunii de șantaj.

La fel, instanța de apel a constatat că infracțiunea incriminată s-a consumat din momentul înaintării cererii cu caracter patrimonial, însoțită de acțiunea adiacentă, ce la caz s-a manifestat prin amenințarea cu aplicarea violenței și cu moartea, indiferent de urmările survenite în atingerea scopului urmărit, care în speța dată s-a finalizat cu dobândirea banilor ceruți, ca agravantă a componentei vizate prevăzută de alin. (3) lit. e) art.189 Cod penal. Precum a fost demonstrat în acțiunile inculpatului și calificativul aplicării violenței nepericuloase pentru viață și sănătate, rezultat din declarațiile părții vătămate Statnic N., potrivit cărora a fost lovit de Scutelnic A. pentru a-l determina la transmiterea banilor, ca rezultat al caracterului durabil a îndeplinirii cerințelor, fapt confirmat și de către cea de-a doua victimă - Profir M.

Concomitent, instanța de apel a respins și argumentul apărării referitor la pretinsa „mediere” a conflictului ce avuse loc în ziua de 12.02.2016 între Statnic N. și Profir M. cu Brumă M., ca urmare a ajutorului solicitat de acesta din urmă de la inculpați în vederea recuperării daunei materiale, considerând că acesta nu este altceva decât un pretext inventat de ei, or, din depozițiile martorilor audiați pe caz, nu rezultă maltratarea lui Brumă M. de către Profir M. și Statnic N.

Mai mult, sesizarea OUP privind deteriorarea bunurilor a avut loc la 02.03.2016, adică după ce părțile vătămate s-au adresat în legătură cu șantajul la care au fost supuși, constituind o încercare de inducere în eroare cu privire la adevăratele împrejurări a cazului. Or, în situația în care ar fi avut loc împrejurările pretinse de cei doi inculpați, Brumă M. urma să acționeze în modul prevăzut de lege, adresându-se organelor de resort în vederea constatării acțiunilor ilegale ale lui Statnic N. și Profir M. cu atragerea lor la răspundere potrivit legii, ceea ce de fapt nu a avut loc. Adresarea la organul de urmărire penală de către tatăl său Brumă Ig., după cum s-a arătat mai sus, nu constituie altceva decât o încercare de a îndreptăți acțiunile inculpaților, care nu aveau nici un temei legitim și nici o motivație plauzibilă de a interveni în soluționarea pretinsului conflict. Unicul scop urmărit de aceștia fiind dobândirea bunurilor cerute ilegal de la părțile vătămate Statnic N. și Profir M. sub amenințare și cu aplicarea violenței nepericuloase pentru viață.

Pe motivul reținut supra, instanța de apel a conchis asupra lipsei temeiurilor de a pune la îndoială veridicitatea depozițiilor făcute de către părțile vătămate Profir M. și Statnic N. ce coroborează cu depozițiile martorilor Filip N., Obadă C., Lazu S., Rusu I., a căror declarații sunt consecvente privind împrejurările cauzei, ce se află în coroborare cu restul probelor care au fost dobândite, prin intermediul acțiunilor procesuale petrecute pe caz, ce nu au ridicat nici o obiecție din partea apărării la etapa urmăririi penale, cât și la finele ei.

Drept urmare, instanța de apel a constatat și a apreciat, ca și prima instanță, ca fiind corespunzătoare stenogramele convorbirilor telefonice privind interceptarea și înregistrarea comunicărilor dintre Statnic N., Scutelnic A., Profir M. și persoana pe nume Andrei, precum

și cele între Statnic N. și Scutelnic A., acestea fiind recunoscute și anexate la materialele cauzei în calitate de probe ce confirmă vinovăția inculpatului Scutelnic A. în comiterea șantajului, cu dobândirea transiterii banilor, ce au fost ridicați de la acesta, reținut în flagrant, numărul de pe bancnotele ridicate de la el în cadrul percheziției corporale corespunzând celor descrise în conținutul procesului-verbal privind efectuarea acțiunii procesuale.

Pe lângă acestea, instanța de apel a mai menționat că colaboratorii de poliție au intervenit la monitorizarea și descoperirea infracțiunii de șantaj, prin înzestrarea lui Statnic N. la 27.02.2016 cu mijloace tehnice speciale în vederea înregistrării comunicărilor cu suspectii Baran L. și Scutelnic A., la sesizarea de către Statnic N. a OUP, în confirmarea șantajului, prezentând organelor competente înregistrarea audio a discuției interceptate cu Scutelnic A., din care rezultă pretinderea banilor, ceea ce respinge din start provocarea, rolul respectivului organ fiind unul pasiv, până la reținerea lui Scutelnic A. în flagrant.

Referitor la pedeapsa stabilită inculpatului de către prima instanță, instanța de apel a considerat că aceasta este una echitabilă, fiind individualizată conform prevederilor art. 7, 61, 75 Cod penal, just ajungând la concluzia că corectarea inculpatului este posibilă numai prin izolarea lui de societate și că doar această pedeapsă a închisorii va contribui efectiv la conștientizarea de către Scutelnic A. a faptelor comise și prevenirea comiterii lor pe viitor, fiind asigurat astfel scopul pedepsei penale, inclusiv cel de restabilire a echității sociale prin satisfacția adusă victimelor ca rezultat al condamnării făptuitorului.

6. Nefiind de acord cu soluția instanței de apel, avocatul Covdii Al. acționând în numele inculpatului Scutelnic A., la 27 noiembrie 2018, contestă decizia Curții de Apel Bălți cu recurs ordinar solicitând casarea acesteia, totodată și a sentinței, cu pronunțarea unei hotărâri de achitare în privința inculpatului.

În esență, recurentul pretinde că recursul urmează a fi repus în termen, pentru că cauza a fost judecată în lipsa inculpatului și acesta nu a primit copia deciziei motivate. Mai mult ca atât, se menționează că decizia instanței de apel nu a fost expediată în adresa apărătorului care a participat în apel, reprezentând interesele inculpatului, iar avocatul Covdii Al. a făcut cunoștință cu decizia motivată a instanței de apel la 06 noiembrie 2018.

În fond, recurentul pretinde că, vinovăția lui Scutelnic A. nu a fost probată indubitabil de procuror prin careva probe pertinente și veridice. La fel, în cererea depusă recurentul face trimitere la mai multe norme penale și procesual penale, care în opinia lui au legătură directă cu cauza deferită judecătii. Printre multe altele, apărătorul menționează că, instanțele de fond, contrar jurisprudenței CtEDO nu a ținut seama de faptul că învinuirea adusă inculpatului contravine în mod evident dreptului garantat prin art. 6 paragraf. 3 din Convenție.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, procurorul a depus referință privitor la opinia asupra recursului depus, menționând că acesta urmează a fi declarat inadmisibil, deoarece este declarat cu depășirea termenului legal.

8. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat, în raport cu actele cauzei, Colegiul penal conchide asupra inadmisibilității acestuia, pentru că îl consideră tardiv.

În acest sens, se relevă că, potrivit dispoziției art. 432 alin. (2) pct. 2) Cod de procedură penală, instanța de recurs, examinând admisibilitatea în principiu a recursului ordinar declarat împotriva hotărârii instanței de apel, fără citarea părților, este în drept să decidă asupra inadmisibilității acestuia în cazul în care constată că recursul este declarat peste termen.

Din actele cauzei, se constată că, la etapa judecării cauzei în apel, în conformitate cu prevederile art. 321 Cod de procedură penală, inculpatul Scutelnic A. a fost anunțat în căutare, (f.d. 114-115, vol. V), iar în urma măsurilor întreprinse de organele de resort careva rezultate pozitive de găsirea și stabilire a locului aflării inculpatului, nu s-au înregistrat, de aceea judecarea cauzei s-a desfășurat în lipsa acestuia. Totodată, este notabil că interesele inculpatului în ședințele desfășurate de instanța de apel au fost reprezentate de avocatul Darii VI.

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată din 31 ianuarie 2018, dată la care a fost pronunțat dispozitivul deciziei instanței de apel, avocatul inculpatului, Darii VI. a fost prezent. (f.d. 125-127, vol. V) Tot la această ședință, părțile au fost înștiințate despre data pronunțării integrale a deciziei, 21 februarie 2018. La data nominalizată apărătorul Darii VI. s-a prezentat, fiindu-i înmănată copia deciziei integrale, fapt confirmat prin recipisa anexată la fila dosarului 140, vol. V.

Concomitent, potrivit scrisorii de expediere a actului judecătoresc anexate la fila dosarului 141, vol. V, se confirmă că instanța de apel, la 23 februarie 2018, i-a expediat copia deciziei motivate și inculpatului Scutelnic A. la adresa de domiciliu a acestuia.

În același context, este important de a menționa că, la pronunțarea hotărârii integrale legea nu solicită obligatoriu prezența părților, iar pentru părțile care nu s-au prezentat la pronunțarea sentinței, se consideră că au luat cunoștință de conținutul hotărârii motivate la data pronunțării, mai mult că hotărârile se plasează pe portalul web al instanței de judecată, astfel devenind publice pentru toți. Călăuzitoare în acest sens este și practica judiciară, potrivit căreia s-a statuat că neprezentarea părților, care au fost legal citate la ședința de judecată, dar s-au eschivat de a se prezenta, termenul de atac și pentru acestea oricum se calculează din momentul pronunțării hotărârii integrale.

Așadar, decizia instanței de apel, supusă contestării de avocatul Covdii Al., a fost pronunțată integral la 21 februarie 2018, iar apărătorul acționând în numele inculpatului Scutelnic A., la 27 noiembrie 2018, a declarat recurs ordinar solicitând repunerea în termen a recursului, casarea deciziei instanței de apel și a sentinței, cu dispunerea achitării inculpatului pe art. 189 alin. (3) lit. e) Cod penal.

În conformitate cu prevederile art. 422 Cod de procedură penală, termenul de declarare a recursului este de 30 de zile de la data pronunțării deciziei instanței de apel.

Ca atare, termenul de recurs are caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a exercita calea de atac, iar recursul declarat după expirarea termenului se consideră ca tardiv, deoarece legea procesual-penală nu prevede posibilitatea de repunere în termen a recursului declarat în temeiul art. 420 Cod de procedură penală.

În același context, se relevă că, potrivit dispozițiilor art. 230 alin. (2) Cod de procedură penală „în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit

termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.”

Cele consemnate supra sunt subsecvente și speței date, adică faptul că inculpatul nu s-a prezentat la ședințele de judecată desfășurate de instanța de apel, cu toate că cunoștea despre aceea că în privința lui este pornită o cauză penală, nu îl absolvă de a declara în termenul de 30 zile, de la data pronunțării deciziei Curții de Apel Bălți, fie personal, fie prin intermediul apărătorului, recurs ordinar împotriva acesteia.

Relevante în acest sens sunt și unele aspecte ale principiului securității raporturilor juridice ce se conțin în hotărârea CtEDO din 05 iunie 2012 în cauza *Ghinea contra Moldovei*, unde s-a statuat că: „... *principiul egalității armelor, care reprezintă unul din elementele noțiunii mai largi a procesului echitabil – presupune că fiecare parte beneficiară de o posibilitate rezonabilă de ași prezenta cazul în condițiile, că nu ar pune-o într-un dezavantaj substanțial în raport cu cealaltă parte.*” Prin alte cuvinte, aplicarea regulilor referitoare la termenele limită este de natură să aducă atingere principiului egalității armelor în cazul în care părțile nu beneficiază de aceleași mijloace pentru a-și susține argumentele în fața instanței.

Potrivit aceluiași statuări din practica constantă a Curții Europene, urmează de notat că, dacă termenul pentru introducerea unei căi de atac este reînnoit după un interval considerabil, în cazul nostru acesta este de 8 luni, și pentru motive care nu par să fie convingătoare, o asemenea decizie ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice.

Pe cale de consecință, având în vedere cele consemnate supra, Colegiul reține că, în cauza deferită judecării, termenul de declarare a recursului a fost omis de către recurent, respectiv argumentele aduse de acesta în cererea de recurs nu vor fi preluate pentru examinare, partea fiind decăzută din dreptul de a exercita această cale de atac în interesele inculpatului Scutelnic A. Reieșind din cele ce preced, Colegiul penal statuează asupra soluției de inadmisibilitate a recursului ordinar declarat, din motivul tardivității acestuia.

9. În temeiul art. 432 alin. (1) – (2) pct. 2) Cod de procedură penală, Colegiul penal

DECIDE :

Inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Covdii Alexandru în numele inculpatului, împotriva deciziei Colegiului judiciar al Curții de Apel Bălți din 31 ianuarie 2018, în cauza penală privindu-l pe Scutelnic Artur XXXXX, ca fiind declarat peste termen.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 23 ianuarie 2019.

Președinte CATAN Liliana

Judecător GUZUN Ion

Judecător BOICO Victor